

Українська мова

***ТЕМА. СКЛАДНОПІДРЯДНІ
РЕЧЕННЯ***

The image features a dark blue background with decorative floral elements. In the top right corner, there is a cluster of light blue flowers with yellow centers, accompanied by green leaves and thin, curved stems. In the bottom left corner, there is another cluster of similar light blue flowers with yellow centers, also with green leaves and curved stems. The text is centered in the middle of the image.

«Ти знаєш, що ти – людина?»

В. Симоненко

-
- **поглибити знання про СПР;**
 - **розглянути особливості побудови СПР;**
 - **вчитися практично застосовувати такі речення в мовленні.**

1. Із яким видом складних речень ви ознайомлені?

2. Розкажіть про них.

Гра «Четверте зайве»

I варіант

- 1) Таке життя поведеш,
який порядок у себе
заведеш.
- 2) Люди кажуть, що очі – то
дзеркало душі.
- 3) Не той вчений, що
читає...
- 4) Така бесіда, який розум.

II варіант

- 1) Неробство – ковадло, на
якому куються всі гріхи.
- 2) Таке коріння, яке й
насіння.
- 3) Що посієш, те й пожнеш.
- 4) Таке життя буде, які
люди.

III варіант

- 1) Знає, що не правий, і не кається.
 - 2) Така розмовонька, яка головонька.
 - 3) Бійся не того собаки, що гавкає...
 - 4) Такі порядки, який народ.
-

I варіант: Люди кажуть, що очі – то дзеркало душі.

II варіант: Що посієш, те й пожнеш.

III варіант: Знає, що не правий, і не кається.

Дати відповіді на питання.

- 1) Знайти головне і залежне речення у даних СПР.
- 2) З'ясувати місце підрядної частини щодо головної у СПР.
- 3) Чим з'єднані частини СПР?
- 4) Що пояснює підрядна частина у головній?
- 5) На яке питання відповідає підрядна частина СПР?
- 6) Накресліть схему СПР.

Перевірте!

I варіант. Люди кажуть, що очі – то дзеркало душі.

[=], (що) .

II варіант. Що посієш, те й пожнеш.

[що] (те =)

III варіант. Знає, що не правий, і не кається.

[= , (що) ,]

прикметник

1. НАЙКРАЩИЙ той, хто любить робити
людям добро.

прикметник

2. Я ЩАСЛИВИЙ тим, що живу.

прислівник

3. Відразу ВИДНО, що це гарна людина.

Будова

- 2 або > речення
- головне і залежне

Засоби зв'язку

- зміст
- сполучники підрядності, сполучні слова
- інтонація

Смислові відношення

- нерівноправні - питання непрямих відмінків вд головної частини до залежної

Розділові знаки

- тільки кома

Запам'ятай!

СПР з підрядними з'ясувальними

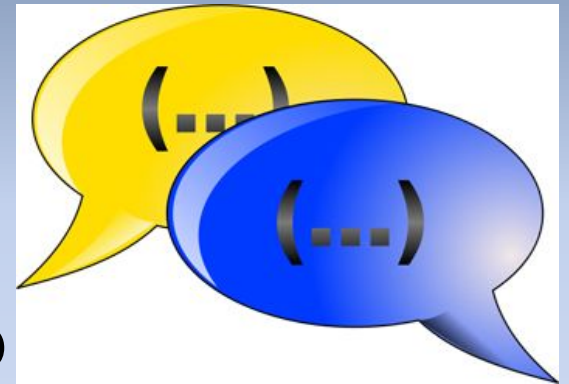
Питання непрямих відмінків:
КОГО? ЧОГО? **КОМУ? ЧОМУ?** КОГО? ЩО? **КИМ? ЧИМ?**
НА КОМУ? НА ЧОМУ?

[] () () [] . [()] [Вказ. сл.] () .

Сполучники: що, як, щоб,
мов, ніби, наче, неначе тощо

Сполучні слова: хто, який,
чий, котрий, де, куди, коли
тощо.

I ряд Кожна людина прагне,
щоб

II ряд Ми знаємо, що

III ряд Тож пам'ятаймо, що

I варіант: Т. Шевченко радив: «І чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь».

II варіант: «Людина – коваль свого щастя», - наголошував відомий мандрівний філософ Г. Сковорода.

Перевірте!

I варіант: Т. Шевченко радив: «І чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь».

Шевченко радив, **ЩОБ** і чужому навчались, і свого не цурались.

[], ^{що?} [щоб]

II варіант: «Людина – коваль свого щастя», - наголошував відомий мандрівний філософ Г. Сковорода.

Відомий мандрівний філософ Г. Сковорода наголошував, **ЩО** людина – коваль свого щастя.

[], ^{що?} [що]

- **ТАК – 1**
- **НІ - 0**

1. СПР з'ясувальне – це таке складне речення, у якому підрядна частина з'ясовує, роз'яснює зміст одного зі слів головної частини, вираженого дієсловом, прикметником, прислівником.

2. Підрядне речення у СПР з'ясувальному завжди стоїть після головного.

3. Частини СПР з'ясувального з'єднуються за допомогою підрядних сполучників, сполучних слів, інтонації.

4. Вказівні слова у СПР з'ясувальному стоять у підрядній частині.

5. Частини СПР з'ясувального рівноправні.

6. У СПР з'ясувальному розділовий знак тільки кома.

Код

Тож пам'ятаймо, що треба бути мудрим і обачним, не гаяти даремно свій щодень і залишатися ЛЮДИНОЮ!

Усі розуміють, як це складно. Кожна людина прагне, щоб у неї було все гідним подиву, наслідування. Не можна пережити все ще раз, переписуючи заново. Народна мудрість говорить, що життя прожити – не поле перейти.

1. [] , [що] . 2. [] , [щоб] . 3. [] , [як] .
4. [, _____] 5. [] , [що !]

Перевірте!

Народна мудрість говорить, що життя прожити – не поле перейти. Кожна людина прагне, щоб в неї було все гідним подиву, наслідування. Усі розуміють, як це складно. Не можна пережити все ще раз, переписуючи заново.

Тож пам'ятаймо, що треба бути мудрим і обачним, не гаяти даремно свій щодень і залишатися ЛЮДИНОЮ!

Поміркуйте!

У кожному реченні вкажіть головну й підрядну частини, поставте до підрядної частини запитання.

**1. Де рідний край, там під вербою рай.
(Нар. творч.)**

**2. Світлом рожевим там степ
паленіє, промінь де ллється іскристий.
(Леся Українка)**

**3. Там, за порогами, в степах, де
землі щедрі і розлогі, сидять лелеки на
стовпах. (Л.Костенко)**

**4. Україна моя починається там, де
доля моя усміхається. (П.Осадчук)**

Поміркуйте!

Визначте головну й підрядну частини, поставте розділові знаки.

- 1. Коли я йшла стежиною до річки травинка із-під ніг мені всміхнулась. (О. Омельченко)**
- 2. Поки ранки ще блакитні й білі босоногий хлопчику, побігай! (М. Самійленко)**
- 3. Коли зоря в ранковім небі погожий віщувала день мене будив пташиний щебіт і повнив серце молоде. (Б. Дегтярьов)**
- 4. Допоки жити буду я в моїй душі живе жар-птиця. (В.Загороднюк)**

Завершити народні прислів'я. Визначити частини головну й підрядну. Визначити вид складного речення.

**Доки баба спече книші, ...
Це буде тоді, ...
Як пішов по масло, ...
Тоді просо засівається, ...
Загоїться, ...**

**Для довідок: ... як п'явка крикне, ... як сухий дуб
розвивається, ... в діда не буде душі, ... поки
весілля скоїться, ... то в печі погасло.**

Домашнє завдання

§ 11 опрацювати правила ст.87-88.
Написати твір-мініатюру на тему
**«Що треба зробити, щоб досягти
своїєї мети в житті?»**